DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

24. juni 2008 *

I sag C-188/07,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 234 EF, indgivet af cour de cassation (Frankrig) ved afgørelse af 28. marts 2007, indgået til Domstolen den 3. april 2007, i sagen:

Commune de Mesquer

mod

Total France SA,

Total International Ltd,

har

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af formanden for Anden Afdeling, C.W.A. Timmermans, som fungerende præsident, afdelingsformændene A. Rosas, K. Lenaerts og L. Bay Larsen samt

* Processprog: fransk.

dommerne R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, P. Kūris, E. Levits, A. Ó Caoimh, P. Lindh, J.-C. Bonichot, T. von Danwitz og C. Toader (refererende dommer),

generaladvokat: J. Kokott
justitssekretær: afdelingsleder M.-A. Gaudissart,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 22. januar 2008,

efter at der er afgivet indlæg af:

— commune de Mesquer ved advokaterne C. Lepage og A. Moustardier

— Total France SA og Total International Ltd ved advokaterne J.-P. Hordies, C. Smits, M. Memlouk, J. Boivin, E. Fontaine og F.-H. Briard

— den franske regering ved G. de Bergues og A.-L. During, som befuldmægtigede

— den belgiske regering ved L. Van den Broeck, som befuldmægtiget

— den italienske regering ved I.M. Braguglia, som befuldmægtiget, bistået af avvocato dello Stato M. Del Gaizo

— Det Forenede Kongeriges regering ved C. Gibbs og I. Rao, som befuldmægtigede, bistået af barrister J. Maurici

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved M. Konstantinidis, J.-B. Laignelot og G. Valero Jordana, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 13. marts 2008,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 1 og 15 i Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald (EFT L 194, s. 39), som ændret ved Kommissionens beslutning 96/350/EF af 24. maj 1996 (EFT L 135, s. 32, herefter »direktiv 75/442«), og direktivets bilag I.

2 Anmodningen er fremsat under en sag mellem commune de Mesquer (kommunen Mesquer) på den ene side og Total France SA og Total International Ltd (herefter under ét »Total-selskaberne«) på den anden side, vedrørende erstatningen af den skade, som er forvoldt på grund af det affald, der udbredte sig på den sagsøgende kommunes område som følge af tankskibet Erikas forlis.

Retsforskrifter

Internationale bestemmelser

3 Den internationale konvention om det privatretlige ansvar for skader ved olieforurening, som blev vedtaget i Bruxelles den 29. november 1969, som ændret ved protokollen undertegnet i London den 27. november 1992 (EUT 2004 L 78, s. 32, herefter »konventionen om privatretligt ansvar«), indeholder bestemmelser om skibsejeres erstatningsansvar for skader på grund af udstrømning af olie i form af bestandig mineralsk olie fra tankskibe. Konventionen bestemmer, at der gælder et princip om objektivt ansvar, som er begrænset til et beløb beregnet på grundlag af skibets tonnage, og indfører en ordning med lovpligtig ansvarsforsikring.

4 Ifølge artikel II, litra a), i konventionen om privatretligt ansvar finder konventionen anvendelse på forurening forårsaget inden for en kontraherende stats territorium, herunder søterritoriet, og inden for den pågældende stats eksklusive økonomiske zone oprettet i overensstemmelse med international lovgivning eller, hvis en sådan zone ikke er oprettet, på et område fastlagt af staten i overensstemmelse med international lovgivning, som ligger ud over og grænser op til denne stats søterritorium og ikke strækker sig længere end 200 sømil fra de basislinjer, hvorfra bredden af dens søterritorium måles.

5 Artikel III, stk. 4, i konventionen om privatretligt ansvar bestemmer, at »[k]rav om erstatning for forureningsskade [ikke] kan rejses […] i henhold til denne konvention eller på andet grundlag […] mod: […] enhver befragter (uanset beskrivelse, herunder en totalbefragter), leder eller driftsleder af skibet, […] medmindre skaden sker som følge af en personlig handling eller undladelse med den hensigt at forvolde sådan

skade, eller hensynsløst og vel vidende at en sådan skade sandsynligvis ville blive forvoldt«.

6 Den internationale konvention om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening, som blev vedtaget i Bruxelles den 18. december 1971, som ændret ved protokol undertegnet i London den 27. november 1992 (EUT 2004 L 78, s. 40, herefter »FIPOL-konventionen«), supplerer konventionen om privatretligt ansvar, idet den indfører en ordning for erstatning til de skadelidte.

7 Den internationale fond for erstatning af skader ved olieforurening (herefter »FIPOL«), som finansieres af bidrag fra olieindustrien, kan dække indtil 135 mio. STR (særlige trækningsrettigheder) for en hændelse indtrådt før 2003. Ifølge FIPOL-konventionens artikel 4 kan de skadelidte anlægge erstatningssag ved domstolene i den kontraherende stat, hvor skaden er indtrådt, navnlig når konventionen om privatretligt ansvar ikke indeholder bestemmelser om erstatning af den pågældende skade, eller når ejeren af skibet er insolvent eller ansvarsfri ifølge nævnte konvention.

8 Ved protokollen af 2003 til den internationale konvention af 1992 om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening (EUT 2004 L 78, s. 24) oprettes en international supplerende fond for erstatning for olieforureningsskade, der benævnes »den internationale supplerende fond for erstatning af skader ved olieforurening af 2003«. Denne fond kan sammen med FIPOL dække indtil 750 mio. regningsenheder for en hændelse indtrådt efter den 1. november 2003.

Fællesskabsbestemmelser

Direktiv 75/442

9 Ifølge tredje betragtning til direktiv 75/442 bør alle regler om bortskaffelse af affald have som deres væsentligste mål at beskytte menneskets sundhed og miljøet mod de skadelige virkninger ved indsamling, transport, behandling, oplagring og deponering af affald.

10 Artikel 1 i direktiv 75/442 bestemmer:

»I dette direktiv forstås ved:

a) *affald*: ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med

Kommissionen skal […] have udarbejdet en liste over affald, som tilhører kategorierne i bilag I. […]

b) *producent*: enhver person, hvis aktivitet frembringer affald (»den oprindelige producent«), og/eller enhver person, der har foretaget en forbehandling,

blanding eller andet, som medfører en ændring af dette affalds karakter eller sammensætning

c) *indehaver*: producenten af affaldet, eller den fysiske eller juridiske person, som er i besiddelse af det

[…]

e) *bortskaffelse*: enhver form og metode, der er anført i bilag II A

f) *nyttiggørelse*: enhver form og metode, der er anført i bilag II B

g) *indsamling*: afhentning, sortering og/eller sammenblanding af affald med henblik på transport.«

11 Artikel 8 i direktiv 75/442 bestemmer:

»Medlemsstaterne træffer de bestemmelser, der er nødvendige for, at enhver indehaver af affald:

— enten overlader dette til en privat eller offentlig indsamler eller til en virksomhed, som varetager bortskaffelse af affald som nævnt i bilag II A eller II B

eller

— selv sørger for dets nyttiggørelse eller bortskaffelse under iagttagelse af bestemmelserne i dette direktiv.«

12 Artikel 15 i direktiv 75/442 bestemmer:

»I henhold til princippet om, at forureneren betaler, skal omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet afholdes

— af den indehaver, der overlader affald til en indsamler eller til en virksomhed som omhandlet i artikel 9

og/eller

— af de tidligere indehavere eller producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra.«

13 I bilag I til direktiv 75/442, som ifølge overskriften vedrører »Affaldskategorier«, er Q4, Q11, Q13 og Q16 defineret på følgende måde:

»Q4 Materialer, der er spildt eller tabt ved uheld, eller som på anden måde er involveret i et uheld, herunder materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af det pågældende uheld […]

Q11 Reststoffer fra udvinding og forarbejdning af råstoffer (f.eks. reststoffer fra minedrift eller olieudvinding osv.) […]

Q13 Ethvert materiale, stof eller produkt, hvis brug er ulovlig […]

Q16 Ethvert stof, materiale eller produkt, som ikke indgår i ovennævnte kategorier.«

14 Direktivets bilag II A, som ifølge overskriften vedrører »Bortskaffelsesoperationer«, opregner de bortskaffelsesoperationer, som benyttes i praksis, mens direktivets bilag II B, som ifølge overskriften vedrører »Nyttiggørelsesoperationer«, opregner de nyttiggørelsesoperationer, som benyttes i praksis.

15 Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/12/EF af 5. april 2006 om affald (EUT L 114, s. 9), som af hensyn til en klar og rationel lovgivning har kodificeret direktiv 75/442, har overtaget de førnævnte bestemmelser i artikel 1-15 og i bilag I, II A og II B. Da direktiv 2006/12 imidlertid først blev vedtaget efter de faktiske omstændigheder i hovedsagen, finder den ikke anvendelse på tvisten i hovedsagen.

Direktiv 68/414/EØF

16 Ifølge artikel 2 i Rådets direktiv 68/414/EØF af 20. december 1968 om forpligtelse for EØF's medlemsstater til at opretholde minimumslagre af mineralolie og/eller mineralolieprodukter (EFT 1968 II, s. 575), som ændret ved Rådets direktiv 98/93/EF af 14. december 1998 (EFT L 358, s. 100) — hvilken forpligtelse bl.a. har til formål at afhjælpe eventuel knaphed eller forsyningsvanskeligheder — udgør fuelolie en kategori af olieprodukter.

Direktiv 2004/35

17 Tiende betragtning til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2004/35/EF af 21. april 2004 om miljøansvar for så vidt angår forebyggelse og afhjælpning af miljøskader (EUT L 143, s. 56) udtaler:

»Der bør tages udtrykkeligt hensyn til Euratom-traktaten og relevante internationale konventioner samt til fællesskabslovgivning, der indeholder strengere og mere omfattende bestemmelser for udøvelse af aktiviteter, der er omfattet af dette direktiv. […]«

18 Artikel 4, stk. 2, i direktiv 2004/35 bestemmer:

»Dette direktiv finder ikke anvendelse på miljøskader eller overhængende fare for sådanne skader forårsaget ved uheld, for hvilke reglerne om ansvar eller erstatning

falder ind under anvendelsesområdet for enhver af de internationale konventioner, der er opført i bilag IV, herunder alle fremtidige ændringer af disse konventioner, som gælder i den pågældende medlemsstat.«

19 Bilag IV til direktiv 2004/35 nævner bl.a. følgende konventioner:

»Internationale konventioner omhandlet i artikel 4, stk. 2

a) den internationale konvention af 27. november 1992 om det privatretlige ansvar for skader ved olieforurening

b) den internationale konvention af 27. november 1992 om oprettelse en international fond for erstatning af skader ved olieforurening

[…]«

Beslutning 2004/246

20 Den 2. marts 2004 vedtog Rådet beslutning 2004/246/EF om bemyndigelse af medlemsstaterne til i Det Europæiske Fællesskabs interesse at undertegne, ratificere eller tiltræde protokollen af 2003 til den internationale konvention [af 1992] om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening og om

bemyndigelse af Luxembourg og Østrig til i Det Europæiske Fællesskabs interesse at tiltræde de underliggende instrumenter (EUT L 78, s. 22).

21 Det udtales i fjerde betragtning til beslutning 2004/246:

»I henhold til protokollen om den supplerende fond kan kun suveræne stater blive parter i den. Følgelig er det ikke muligt for Fællesskabet at ratificere eller tiltræde protokollen, og der er heller ikke udsigt til, at Fællesskabet vil kunne gøre det i den nærmeste fremtid.«

22 Artikel 1, stk. 1, og artikel 4 i beslutning 2004/246 bestemmer:

»*Artikel 1*

Medlemsstaterne bemyndiges til i Det Europæiske Fællesskabs interesse at undertegne, ratificere eller tiltræde protokollen af 2003 til den internationale konvention [af 1992] om oprettelse af en international fond for erstatning af skader ved olieforurening (i det følgende benævnt »protokollen om den supplerende fond«) på de i de nedenstående artikler fastsatte betingelser.

[…]

Artikel 4

Medlemsstaterne bestræber sig ved første givne lejlighed på at sikre, at protokollen om den supplerende fond og de underliggende instrumenter ændres, således at Fællesskabet kan blive kontraherende part.«

Nationale retsforskrifter

23 Artikel 2 i lov nr. 75-633 af 15. juli 1975 om bortskaffelse af affald og genanvendelse af materialer (JORF af 16.7.1975, s. 7279), nu artikel L 541-2 i code de l'environnement (miljøloven), bestemmer:

»Den, som frembringer eller opbevarer affald på en sådan måde, at det har skadelige virkninger på jorden, floraen eller faunaen, at det forringer lokaliteter eller landskaber, forurener luften eller vandet, medfører støj og lugtgener eller generelt skader menneskers sundhed og miljøet, er forpligtet til at bortskaffe eller sikre bortskaffelsen af affaldet i overensstemmelse med bestemmelserne i dette kapitel, således at de nævnte virkninger undgås.

Bortskaffelse af affald omfatter den indsamling, transport, oplagring, sortering og behandling, som er nødvendig for at nyttiggøre genanvendelige bestanddele og materialer eller indvinde energi samt for deponering eller udledning i naturen af alle andre produkter på en måde, der er egnet til at undgå de skadelige virkninger, der er nævnt i det foregående afsnit.«

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

24 Den 12. december 1999 forliste tankskibet Erika, som førte maltesisk flag, og som var chartret af Total International Ltd, ca. 35 sømil sydvest for spidsen af Penmarc'h (Finistère, Frankrig), hvorved en del af dens ladning og tankindhold flød ud i havet og medførte en forurening af den franske atlanterhavskyst.

25 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen og de for Domstolen afgivne indlæg, at det italienske selskab ENEL havde indgået en kontrakt med Total International Ltd om levering af fuelolie, der skulle anvendes som brændstof til fremstilling af elektricitet. Med henblik på kontraktens opfyldelse solgte Total raffinage distribution, nu Total France SA, den omhandlede fuelolie til Total International Ltd, som chartrede skibet Erika til at transportere olien fra havnen i Dunkerque (Frankrig) til havnen i Milazzo (Italien).

26 Den 9. juni 2000 anlagde commune de Mesquer (kommunen Mesquer) sag mod Total-selskaberne ved tribunal de commerce de Saint Nazaire bl.a. med påstand om, at det fastslås, at selskaberne ifølge lov nr. 75-633 er ansvarlige for følgerne af de skader, som blev forvoldt på grund af udledningen af affaldet på kommunens område, og at de tilpligtes in solidum at betale de udgifter, kommunen har afholdt til rengøring og oprensning på 69 232,42 EUR.

27 Da commune de Mesquer ikke fik medhold i sagen, indgav den appel til cour d'appel de Rennes, som ved dom af 13. februar 2002 stadfæstede førsteinstansens dom med den begrundelse, at fuelolien i den foreliggende sag ikke udgjorde affald, men et brændstof i form af et energiråstof, som var forarbejdet til et bestemt formål. Cour d'appel de Rennes erkendte ganske vist, at den fuelolie, som var blevet udledt, blev omdannet til affald ved blanding med vand og sand, men fandt ikke, at der forelå nogen bestemmelse, hvorefter det var muligt at fastslå Total-selskabernes ansvar, da disse ikke kunne anses for producenter eller indehavere af affaldet. Commune de Mesquer indgav herefter kassationsanke.

28 Da cour de cassation er af den opfattelse, at tvisten rejser alvorlige vanskeligheder vedrørende fortolkningen af direktiv 75/442, har den besluttet at udsætte sagen og at forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal fuelolie, der er nævnt i direktiv 68/414 […], som er et produkt, der er fremkommet ved en raffineringsproces i overensstemmelse med brugerens krav, når det af producenten sælges som brændsel, kvalificeres som affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1 i direktiv 75/442 […] og kodificeret ved direktiv 2006/12 […]?

2) Udgør en last af fuelolie, som transporteres af et skib, og som ved et uheld er spildt i havet, i sig selv eller ved en blanding med vand og sedimenter affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i kategori Q4 i bilag I til direktiv 2006/12 […]?

3) Såfremt det første spørgsmål besvares benægtende og det andet spørgsmål bekræftende, skal producenten af fuelolien (Total raffinage [distribution]) og/eller sælgeren og befragteren (Total international Ltd) anses for producent og/eller indehaver af affaldet i den forstand, hvori disse udtryk er anvendt i artikel 1, litra b) og c), i direktiv 2006/12 […], og ved anvendelsen af dette direktivs artikel 15, selv om produktet på tidspunktet for den ulykke, hvorved det blev omdannet til affald, blev transporteret af tredjemand?«

De præjudicielle spørgsmål

Formaliteten

29 Total-selskaberne har gjort gældende, at den præjudicielle forelæggelse bør afvises, da commune de Mesquer allerede har fået udbetalt erstatning af FIPOL og derfor ikke har nogen retlig interesse. Anmodningen om præjudiciel afgørelse er følgelig hypotetisk.

30 Ifølge Domstolens faste retspraksis er der formodning for, at de spørgsmål om fællesskabsrettens fortolkning, som den nationale ret har forelagt på baggrund af de retlige og faktiske omstændigheder, som den har ansvaret for at fastlægge — og hvis rigtighed det ikke tilkommer Domstolen at efterprøve — er relevante. Domstolen kan kun afvise en anmodning fra en national ret, såfremt det klart fremgår, at den ønskede fortolkning af fællesskabsretten savner enhver forbindelse med realiteten i hovedsagen eller dennes genstand, såfremt problemet er af hypotetisk karakter, eller såfremt Domstolen ikke råder over de faktiske og retlige oplysninger, som er nødvendige for, at den kan give en hensigtsmæssig besvarelse af de forelagte spørgsmål (jf. i denne retning dom af 7.6.2007, forenede sager C-222/05 — C-225/05, van der Weerd m.fl. Sml. I, s. 4233, præmis 22 og den deri nævnte retspraksis).

31 Endvidere tilkommer det ifølge Domstolens faste praksis de nationale retter, for hvem en tvist er indbragt, at vurdere, såvel om en præjudiciel afgørelse er nødvendig, for at de kan afsige dom, som om de spørgsmål, de forelægger for Domstolen, er relevante (dom af 15.6.2006, forenede sager C-393/04 og C-41/05, Air Liquide Industries Belgium, Sml. I, s. 5293, præmis 24 og den deri nævnte retspraksis).

32 I så henseende fremgår det af sagens akter, at commune de Mesquer har fået udbetalt nogle beløb af FIPOL, efter at kommunen havde fremsat erstatningskrav bl.a. over for ejeren af skibet Erika og FIPOL. Der blev herefter indgået forlig om disse beløb, hvorved kommunen udtrykkeligt gav afkald på at indlede retsforfølgning, men i modsat fald skulle tilbagebetale de udbetalte beløb.

33 Det fremgår, at den forelæggende ret rådede over disse oplysninger, men på trods heraf hverken fandt, at tvisten i hovedsagen dermed måtte anses for bortfaldet, eller at commune de Mesquer ikke længere havde nogen retlig interesse, ligesom den ikke har givet afkald på at forelægge Domstolen de præjudicielle spørgsmål.

34 Cour de cassations spørgsmål må derfor besvares.

Første spørgsmål

35 Med det første spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om fuelolie, der sælges som brændstof, kan betegnes som affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442.

36 Ifølge Total-selskaberne, de medlemsstater, der har afgivet indlæg ved Domstolen, og Kommissionen bør dette spørgsmål besvares benægtende. Kun commune de Mesquer har gjort gældende, at fuelolie bør anses for affald, og at dette stof i øvrigt henhører under kategorien af farlige og ulovlige produkter.

37 Indledningsvis bemærkes, at ifølge artikel 1, litra a), i direktiv 75/442 skal ethvert stof eller enhver genstand, som henhører under en af kategorierne i direktivets bilag I, og som indehaveren skiller sig af med eller agter eller er forpligtet til at skille sig af med, anses for affald.

38 Inden for direktivets rammer afhænger anvendelsesområdet for begrebet affald dermed af, hvorledes udtrykket »skille sig af med« skal forstås (dom af 18.12.1997, sag C-129/96, Inter-Environnement Wallonie, Sml. I, s. 7411, præmis 26), og dette udtryk skal således i overensstemmelse med Domstolens praksis fortolkes dels under hensyn til direktivets formål (dom af 15.6.2000, forenede sager C-418/97 og C-419/97, ARCO Chemie Nederland m.fl., Sml. I, s. 4475, præmis 37) — som ifølge direktivet tredje betragtning er at beskytte menneskers sundhed og miljøet mod de skadelige virkninger ved indsamling, transport, behandling, oplagring og deponering af affald — dels under hensyn til artikel 174, stk. 2, EF, hvorefter Fællesskabets politik på miljøområdet skal sigte mod et højt beskyttelsesniveau og bl.a. bygger på forsigtighedsprincippet og princippet om forebyggende indsats (jf. dom af 11.11.2004, sag C-457/02, Niselli, Sml. I, s. 10853, præmis 33).

39 Domstolen har endvidere fastslået, at i betragtning af formålet med direktiv 75/442 kan begrebet affald ikke fortolkes indskrænkende (jf. dommen i sagen ARCO Chemie Nederland m.fl., præmis 40).

40 Dette begreb kan omfatte alle de genstande og stoffer, som indehaveren skiller sig af med, uanset om de har en handelsmæssig værdi, og om de indsamles i et erhvervsmæssigt formål med henblik på genvinding, videreudnyttelse eller genanvendelse (jf. bl.a. dom af 18.4.2002, sag C-9/00, Palin-Granit og Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus, Sml. I, s. 3533, herefter »Palin Granit-sagen«, præmis 29 og den deri nævnte retspraksis).

41 Visse omstændigheder kan i den forbindelse udgøre et indicium for, at der foreligger en handling, en hensigt eller forpligtelse til at skille sig af med et stof eller en genstand i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442. Det gælder bl.a., når det anvendte stof er et restprodukt fra en produktion, dvs. et

produkt, der ikke som sådan er søgt fremstillet (dommen i sagen ARCO Chemie Nederland m.fl., præmis 83 og 84). Domstolen har således præciseret, at udvindingsaffald i et granitbrud, som ikke er det produkt, producenten primært har søgt fremstillet, i princippet udgør affald (Palin Granit-dommen, præmis 32 og 33).

42 Det er dog tænkeligt, at et gode, et materiale eller et råstof, der fremkommer under en produktions- eller udvindingsproces, som ikke primært har til formål at frembringe dette, ikke udgør et restprodukt, men et biprodukt, som virksomheden ikke ønsker at skille sig af med, men efterfølgende at udnytte eller sælge på fordelagtig økonomisk måde uden forudgående forarbejdning (jf. Palin Granit-dommen, præmis 34, og kendelse af 15.1.2004, sag C-235/02, Saetti og Frediani, Sml. I, s. 1005, præmis 35).

43 Det er nemlig ubegrundet at lade bestemmelserne i direktiv 75/442 omfatte goder, materialer eller råstoffer, der har en økonomisk værdi som produkter, uanset om de gennemgår en eller anden form for forarbejdning eller ej, og som er undergivet de bestemmelser, der finder anvendelse for sådanne produkter (jf. Palin Granit-dommen, præmis 35, og Saetti og Frediani-kendelsen, præmis 35).

44 Da begrebet affald imidlertid skal fortolkes udvidende for at begrænse de ulemper og skadelige virkninger, der er forbundet med affald, bør den nævnte argumentation vedrørende biprodukter kun anvendes i situationer, hvor det ikke blot er muligt, men sikkert, at godet, materialet eller råstoffet vil blive genanvendt uden forudgående forarbejdning og i forlængelse af produktionsprocessen (Palin Granit-dommen, præmis 36, og Saetti og Frediani-kendelsen, præmis 36).

45 Sandsynligheden for, at stoffet genanvendes uden forudgående forarbejdning, er således et andet kriterium af relevans ved afgørelsen af, om et stof kan anses for affald i direktiv 75/442's forstand, ud over kriteriet om, hvorvidt stoffet er et restprodukt fra en produktion. Såfremt en genanvendelse af stoffet ikke blot er en mulighed, men også økonomisk fordelagtig for indehaveren, er der stor sandsynlighed for en

genanvendelse. I så fald kan det pågældende stof ikke længere anses for en byrde, som indehaveren søger at »skille sig af med«, men må anses for et egentligt produkt (Palin Granit-dommen, præmis 37).

46 Det fremgår af sagens akter, at det i hovedsagen omhandlede produkt er fremkommet ved raffinering af olie.

47 Et sådant restprodukt kan udnyttes erhvervsmæssigt med en økonomisk fordel, hvilket bekræftes af, at det er blevet solgt og opfylder køberens krav, således som det er fremhævet af den forelæggende ret.

48 Det første spørgsmål må herefter besvares med, at et stof som det i hovedsagen omhandlede, dvs. fuelolie, der sælges som brændstof, ikke udgør affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i direktiv 75/442, når det udnyttes eller sælges på økonomisk fordelagtig måde og faktisk kan anvendes som brændstof, uden at en forudgående forarbejdning er nødvendig.

Andet spørgsmål

49 Med det andet spørgsmål ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om fuelolie, der ved et uheld er spildt i havet på grund af et skibs forlis, under de foreliggende omstændigheder må anses for affald i kategori Q4 i bilag I til direktiv 75/442.

Indlæg ved Domstolen

50 Commune de Mesquer, hvis synspunkt i det væsentlige støttes af den franske og italienske regering samt Kommissionen, er af den opfattelse, at olieprodukter som de i sagen omhandlede må anses for affald i direktiv 75/442's forstand, når de udledes i havet, og så meget mere, når de blandes med vand og sedimenter.

51 Total-selskaberne er af den opfattelse, at den blanding, som olieprodukter indgår med vand og kystsedimenter, alene har karakter af affald, såfremt der består en forpligtelse til at fjerne eller nyttiggøre de olieprodukter, der som sådan er udledt ved et uheld, og såfremt de ikke længere kan skilles fra vand og sedimenter.

52 Den belgiske regering har gjort gældende, at de omhandlede produkter, som er udledt i havet, ikke bør anses for affald i direktiv 75/442's forstand, men for tunge kulbrinter i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i konventionen om privatretligt ansvar og FIPOL-konventionen. Det Forenede Kongeriges regering er af den opfattelse, at sådanne tunge kulbrinter kan anses for affald i dette direktivs forstand, men finder det ønskeligt, at olieprodukter, der udledes i havet ved et uheld, kun er undergivet konventionen om privatretligt ansvar og FIPOL-konventionen, og at direktiv 75/442 derfor ikke finder anvendelse i en sådan situation.

Domstolens bemærkninger

53 Indledningsvis bemærkes, at bilag I til direktiv 75/442 opstiller lister over stoffer og genstande, der kan anses for affald. Bilaget er dog kun vejledende, da spørgsmålet, om der foreligger affald, først og fremmest afhænger af indehaverens handlemåde og af, hvorledes udtrykket »skille sig af med« skal forstås (jf. dom af 7.9.2004, sag C-1/03, Van de Walle m.fl., Sml. I, s. 7613, præmis 42).

54 Den omstændighed, at bilag I til direktiv 75/442, som ifølge overskriften vedrører »Affaldskategorier«, i punkt Q4 nævner »materialer, der er spildt eller tabt ved uheld, eller som på anden måde er involveret i et uheld, herunder materialer, udstyr osv., der er kontamineret som følge af det pågældende uheld«, er derfor kun et indicium for, at sådanne materialer falder ind under anvendelsesområdet for begrebet affald. Denne omstændighed alene giver derfor ikke grundlag for at anse olieprodukter, der er spildt i havet ved et uheld, og som er skyld i en forurening af en medlemsstats territorialfarvande og heraf følgende forurening af dens kyst, for affald (jf. i denne retning dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 43).

55 Det må derfor undersøges, om sådan udledning af olieprodukter ved et uheld er en handling, hvorved indehaveren skiller sig af med disse i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442 (jf. i denne retning dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 44).

56 Herom bemærkes, at når det pågældende stof eller den pågældende genstand udgør et restprodukt, dvs. et produkt, der ikke som sådan er søgt fremstillet med henblik på en senere anvendelse, og indehaveren ikke uden forudgående forarbejdning kan genbruge det på økonomisk fordelagtig måde, må det anses for en byrde, som indehaveren »skiller sig af med« (jf. Palin Granit-dommen, præmis 32-37, og dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 46).

57 Hvad angår olieprodukter, som er udledt ved et uheld, og som er skyld i forurening af jorden og grundvandet, har Domstolen tidligere fastslået, at sådanne produkter ikke udgør produkter, der kan genbruges uden forudgående forarbejdning (jf. dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 47).

58 Dette må også gælde for olieprodukter, som er udledt i havet ved et uheld, og som er skyld i forurening af en medlemsstats territorialfarvande og heraf følgende forurening af dens kyst.

59 Det er således ubestridt, at det er meget usikkert — om overhovedet muligt — at udnytte eller sælge en sådan olie, som har bredt sig i eller blandet sig med vand eller endog er konglomereret med sedimenter. Det er ligeledes ubestridt, at selv om det antages, at det er teknisk muligt at udnytte eller sælge et sådant produkt, forudsætter dette i hvert fald en forudgående forarbejdning, der langt fra er økonomisk fordelagtig for indehaveren af dette stof, men som medfører væsentlige økonomiske byrder. Følgelig må sådanne olieprodukter, der udledes i havet ved et uheld, anses for stoffer, som indehaveren ikke havde til hensigt at fremstille, og som han »skiller sig af med« — om end uforsætligt — i forbindelse med transporten heraf, hvorfor de må anses for affald i direktiv 75/442's forstand (jf. i denne retning dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 47 og 50).

60 I øvrigt berøres direktivets anvendelighed ikke af, at den udledning af olieprodukter, som er sket ved et uheld, ikke fandt sted på en medlemsstats landområde, men udelukkende inden for dennes eksklusive økonomiske zone.

61 Uden at det er nødvendigt at tage stilling til, om direktivet finder anvendelse på skibsforlis, er det herom tilstrækkeligt at fremhæve, at de her i sagen foreliggende olieprodukter, som blev udledt i havet ved et ulykkestilfælde, drev med strømmen langs kysten, indtil de blev skyllet på land, og de blev på denne måde spredt ud på den pågældende medlemsstats landområde.

62 Heraf følger, at når en olietanker forliser under sådanne omstændigheder, som foreligger i tvisten i hovedsagen, er det omfattet af direktiv 75/442's stedlige anvendelsesområde.

63 Det andet spørgsmål skal derfor besvares med, at olieprodukter, som udledes i havet ved et uheld på grund af et skibs forlis, og som blandes med vand og sedimenter og flyder med strømmen langs en medlemsstats kyst, indtil de bliver skyllet i land på denne, udgør affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442, når de ikke længere kan udnyttes eller sælges uden forudgående forarbejdning.

Tredje spørgsmål

64 Med det tredje spørgsmål ønsker den forelæggende ret oplyst, om producenten af fuelolie, som udledes i havet, og/eller sælgeren af denne olie og befragteren af det skib, som har transporteret den i tilfælde af et tankskibs forlis kan holdes ansvarlige for de omkostninger, som er forbundet med at bortskaffe det således frembragte affald, selv om det stof, der blev udledt i havet, blev transporteret af en tredjemand, i denne sag en søtransportvirksomhed.

Indlæg for Domstolen

65 Commune de Mesquer er af den opfattelse, at producenten af fuelolien og sælgeren heraf samt befragteren af det skib, der transporterer denne, ved anvendelsen af artikel 15 i direktiv 75/442 i hovedsagen må anses for producenter og indehavere af det affald, som er opstået på grund af stoffets udledning i havet, i den forstand, hvori disse udtryk er anvendt i direktivets artikel 1, litra b) og c).

66 Efter Total-selskabernes opfattelse finder artikel 15 i direktiv 75/442 ikke anvendelse hverken på producenten af fuelolien, sælgeren heraf eller befragteren af skibet, som transporterede det pågældende stof, i betragtning af de omstændigheder, der forelå i tvisten i hovedsagen, da det stof, som blev omdannet til affald på ulykkestidspunktet, blev transporteret af en tredjemand. Efter disse selskabers opfattelse finder denne bestemmelse heller ikke anvendelse på producenten af fuelolien, blot fordi han er producent af det produkt, som affaldet hidrører fra.

67 Den franske regering er af den opfattelse — og støttes på dette punkt delvis af den italienske regering og Kommissionen — at producenten af fuelolien og/eller sælgeren af olien samt befragteren af skibet, som transporterede dette stof, ikke kan anses

for producenter og/eller indehavere af det affald, som er opstået på grund af stoffets udledning i havet, medmindre skibets forlis, som omdannede ladningen af fuelolie til affald, skyldtes en handlemåde, som de har ansvaret for. Efter Kommissionens opfattelse kan producenten af et produkt som fuelolie dog ikke, blot fordi han har fremstillet dette produkt, anses for »producent« og/eller »indehaver« — i den artikel 1, litra b) og c), i direktiv 75/442 omhandlede forstand — af det affald, som dette produkt har frembragt som følge af, at der er sket en ulykke under transporten. Producenten er dog ifølge direktivets artikel 15, andet led, forpligtet til at afholde omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet, da han er »producent […] af det produkt, som affaldet hidrører fra«.

68 Efter den belgiske regerings opfattelse er det udelukket at anvende direktiv 75/442, da konventionen om privatretligt ansvar finder anvendelse. På tilsvarende måde er Det Forenede Kongeriges regering af den opfattelse, at Domstolen ikke bør besvare dette spørgsmål, da tvisten i hovedsagen vedrører et spørgsmål om ansvaret for udledning af fuelolie i havet.

Domstolens bemærkninger

69 Ifølge artikel 15, andet led, i direktiv 75/442, som skal sammenholdes med det formål med direktivet, som er nævnt i dettes tredje betragtning, skal omkostningerne ved bortskaffelsen af affaldet under omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, i overensstemmelse med princippet om, at forureneren betaler, afholdes af de tidligere indehavere eller producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra.

70 Ifølge artikel 8 i direktiv 75/442 er »enhver indehaver af affald« forpligtet til enten at overlade det til en privat eller offentlig indsamler eller til en virksomhed, som varetager bortskaffelse af affald som nævnt i direktivets bilag II A eller II B, eller selv at sørge for dets nyttiggørelse eller bortskaffelse under iagttagelse af direktivets bestemmelser (dom af 26.4.2005, sag C-494/01, Kommissionen mod Irland, Sml. I, s. 3331, præmis 179).

71 Det fremgår af de førnævnte bestemmelser, at direktiv 75/442 sondrer mellem den materielle gennemførelse af nyttiggørelsen eller bortskaffelsen, der påhviler enhver »indehaver af affald«, hvad enten det er producenten eller den person, der er i besiddelse af det, og den økonomiske afholdelse af omkostningerne ved disse transaktioner, som direktivet i henhold til princippet om, at forureneren betaler, pålægger de personer, der er skyld i affaldet, uanset om de er indehavere eller tidligere indehavere af affaldet eller producenter af det produkt, som affaldet hidrører fra (dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 58).

72 Princippet om, at forureneren betaler, som er indeholdt i artikel 174, stk. 2, første afsnit, andet punktum, EF og nævnt i artikel 15 i direktiv 75/442, ville blive tilsidesat, såfremt de personer, som har bidraget til frembringelsen af affald, kunne unddrage sig deres finansielle forpligtelser efter direktivet, selv om det er klart påvist, hvorfra de olieprodukter hidrører, som er udledt i havet — om end uforsætligt — og som er årsagen til forureningen af en medlemsstats kystområde.

— Begreberne »indehaver« og »tidligere indehavere«

73 Domstolen har tidligere fastslået vedrørende nogle olieprodukter, som var spildt ved et uheld og hidrørte fra udsivning fra en tankstations opbevaringsanlæg, og som tankstationen havde købt til brug for driften, at de var i tankstationens bestyrers besiddelse. Domstolen har således under disse omstændigheder antaget, at den, som til brug for sin virksomhed opbevarede olieprodukterne på det tidspunkt, da de blev omdannet til affald, må anses for at være den, der »frembringer« affaldet, i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra b), i direktiv 75/442. Da bestyreren af en sådan tankstation både er i besiddelse af og producent af affaldet, må han anses for indehaver af affaldet i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i direktivets artikel 1, litra c) (jf. i denne retning dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 59).

74 Hvad angår olieprodukter, som udledes i havet ved et uheld, må det på tilsvarende måde antages, at ejeren af det skib, som transporterer disse olieprodukter, reelt er i besiddelse af disse, umiddelbart før de bliver omdannet til affald. Under disse forhold må ejeren af skibet derfor anses for at have frembragt affaldet i den i artikel 1, litra b), i direktiv 75/442 omhandlede forstand og må således betegnes som »indehaver« i direktivets artikel 1, litra c)'s forstand.

75 Direktivet udelukker dog ikke, at omkostningerne ved bortskaffelse af affaldet i visse tilfælde pålægges en eller flere tidligere indehavere (dommen i sagen Van de Walle m.fl., præmis 57).

— Fastlæggelsen af de personer, som bør afholde omkostningerne til bortskaffelse af affaldet

76 Det spørgsmål, som opstår i hovedsagen, er, om den, som har solgt varen til den endelige aftager og til dette formål har befragtet det skib, som forliste til søs, også kan anses for »indehaver« — dvs. »tidligere indehaver« — af det udledte affald. Endvidere er den forelæggende ret i tvivl om, hvorvidt producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra, også kan være forpligtet til at afholde omkostningerne til bortskaffelse af det frembragte affald.

77 Hvad dette spørgsmål angår bestemmer artikel 15 i direktiv 75/442, at visse persongrupper, nemlig »de tidligere indehavere« eller »producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra«, i overensstemmelse med princippet om, at forureneren betaler, kan være forpligtet til at afholde omkostningerne til bortskaffelse af affaldet. Den økonomiske forpligtelse, der påhviler dem, skyldes altså, at de har medvirket til frembringelsen af det pågældende affald og hermed i givet fald til den heraf følgende risiko for forurening.

78 Hvad angår olieprodukter, som ved et uheld er udledt i havet på grund en olietankers forlis, kan den nationale domstol således antage, at sælgeren af de pågældende olieprodukter og befragteren af det skib, hvormed de er transporteret, »frembringer affald[et]«, såfremt den nationale domstol på grundlag af sagens omstændigheder — som det alene tilkommer denne at vurdere — når frem til den konklusion, at denne sælger/befragter har medvirket til risikoen for, at der opstod den forurening, som indtraf på grund af skibsforliset, navnlig såfremt han har undladt at træffe foranstaltninger til at forebygge en sådan hændelse, såsom foranstaltninger vedrørende valg af skib. Under sådanne omstændigheder vil sælgeren/befragteren kunne anses for tidligere indehaver af affaldet ved anvendelsen af artikel 15, andet led, første del, i direktiv 75/442.

79 Som nævnt ovenfor i denne doms præmis 69, fremgår det af bestemmelsen i artikel 15, andet led, i direktiv 75/442, hvori er anvendt bindeordet »eller«, at omkostningerne ved bortskaffelsen af affald under sådanne omstændigheder som dem, der foreligger i hovedsagen, skal afholdes enten af »de tidligere indehavere« eller af »producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra«.

80 I så henseende gælder i overensstemmelse med artikel 249 EF, at de medlemsstater, som direktiv 75/442 er rettet til, hvad angår det økonomiske ansvar for de omkostninger, som er forbundet med bortskaffelse af affald, har kompetence til at bestemme form og midler for gennemførelsen, men er bundet med hensyn til det af direktivet tilsigtede mål. Medlemsstaterne er derfor forpligtet til at sikre, at det efter deres nationale ret er muligt at pålægge enten de tidligere indehavere af affaldet eller producenten af det produkt, som affaldet hidrører fra, at afholde disse omkostninger.

81 Som generaladvokaten har fremhævet i punkt 135 i forslaget til afgørelse, er artikel 15 i direktiv 75/442 ikke til hinder for, at medlemsstaterne i medfør af de internationale forpligtelser, som de har påtaget sig på området, såsom konventionen om privatretligt ansvar og FIPOL-konventionen, bestemmer, at ejeren og befragteren af skibet kun kan være ansvarlige for skader, som er forvoldt ved udledning af olieprodukter i havet, inden for visse maksimumsbeløb afhængig af skibets tonnage, og/eller såfremt der foreligger særlige omstændigheder i forbindelse med deres uagtsomme handlemåde. Denne bestemmelse er heller ikke til hinder for, at en erstatningsfond såsom FIPOL i medfør af internationale forpligtelser i stedet for »indehaverne« i den i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442 omhandlede forstand overtager de omkostninger, som er forbundet med bortskaffelse af affald, der er opstået ved, at olieprodukter ved et uheld er udledt i havet, inden for de maksimumsbeløb, der er fastsat for hvert enkelt skadestilfælde.

82 Hvis det imidlertid viser sig, at de omkostninger, som er forbundet med bortskaffelsen af affald, der er frembragt ved, at olieprodukter er udledt i havet ved et uheld, ikke overtages af en sådan fond eller ikke kan overtages af den, fordi det maksimale erstatningsbeløb for det pågældende skadestilfælde er overskredet, og fordi det ifølge en medlemsstats nationale ret, herunder den ret, der gælder som følge af internationale konventioner, på grund af de fastsatte begrænsninger og/eller ansvarsfritagelser er udelukket, at disse omkostninger afholdes af ejeren og/eller befragteren af skibet, selv om disse må anses for »indehavere« af affaldet i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442, skal national ret for at sikre en gennemførelse af direktivet, der er i overensstemmelse med dettes artikel 15, være således udformet, at omkostningerne afholdes af producenten af det produkt, som det frembragte affald hidrører fra. I overensstemmelse med princippet om, at forureneren betaler, kan producenten imidlertid kun forpligtes til at betale disse omkostninger, såfremt han ved sin virksomhed har medvirket til risikoen for, at der opstod den forurening, som er forvoldt på grund af skibets forlis.

83 I den forbindelse bemærkes, at forpligtelsen for en medlemsstat til at træffe alle nødvendige foranstaltninger for at nå det ved et direktiv foreskrevne resultat er en bindende forpligtelse, som følger af artikel 249, stk. 3, EF og af selve direktivet. Denne forpligtelse til at træffe alle almindelige eller særlige foranstaltninger påhviler alle medlemsstaternes myndigheder, herunder også domstolene inden for rammerne af disses kompetence (jf. dom af 13.11.1990, sag 106/89, Marleasing, Sml. I, s. 4135, præmis 8, og dommen i sagen Inter-Environnement Wallonie, præmis 40).

84 Heraf følger, at den nationale domstol ved anvendelsen af nationale retsforskrifter, hvad enten de er ældre eller yngre end direktivet, eller der er tale om retsforskrifter som følge af internationale konventioner, som medlemsstaten har tiltrådt, er forpligtet til, i videst muligt omfang, at fortolke dem i lyset af direktivets ordlyd og formål med henblik på at opnå det med direktivet tilsigtede resultat og således handle i overensstemmelse med artikel 249, stk. 3, EF (jf. i denne retning Marleasing-dommen, præmis 8).

85 I øvrigt er Fællesskabet ikke bundet af konventionen om privatretligt ansvar og FIPOL-konventionen, således som Total-selskaberne har hævdet under den mundtlige forhandling. For det første har Fællesskabet ikke tiltrådt de nævnte internationale konventioner, og for det andet kan Fællesskabet hverken anses for at være

trådt i medlemsstaternes sted — dette allerede af den grund, at ikke alle medlemsstater er kontraherende parter i disse konventioner (jf. analogt dom af 14.7.1994, sag C-379/92, Peralta, Sml. I, s. 3453, præmis 16, og af 3.6.2008, sag C-308/06, Intertanko m.fl., Sml. I, s. 4057, præmis 47) — eller for indirekte at være bundet af disse konventioner som følge af artikel 235 i De Forenede Nationers havretskonvention, som blev undertegnet i Montego Bay den 10. december 1982 og trådte i kraft den 16. november 1994, og som blev godkendt ved Rådets afgørelse 98/392/EF af 23. marts 1998 (EFT L 179, s. 1), i hvis stk. 3 der alene er fastsat en generel samarbejdsforpligtelse for de kontraherende parter i konventionen, således som den franske regering har fremhævet under den mundtlige forhandling.

86 Endvidere bemærkes hvad angår beslutning 2004/246 om bemyndigelse af medlemsstaterne til i Det Europæiske Fællesskabs interesse at undertegne, ratificere eller tiltræde protokollen af 2003 til FIPOL-konventionen, at det er tilstrækkeligt at fastslå, at denne beslutning og nævnte protokol af 2003 ikke kan finde anvendelse på de faktiske omstændigheder i hovedsagen.

87 Ganske vist bestemmes det udtrykkeligt i artikel 4, stk. 2, i direktiv 2004/35, at direktivet ikke finder anvendelse på uheld eller en handlemåde, for hvilke reglerne om ansvar eller erstatning falder ind under anvendelsesområdet for enhver af de internationale konventioner, der er opført i bilag IV, hvori er nævnt konventionen om privatretligt ansvar og FIPOL-konventionen. Som angivet i direktivets tiende betragtning, fandt fællesskabslovgiver det således nødvendigt udtrykkeligt at tage hensyn til de relevante internationale konventioner, der indeholder strengere og mere omfattende bestemmelser for udøvelse af aktiviteter, der er omfattet af dette direktiv.

88 Det må imidlertid konstateres, at direktiv 75/442 ikke indeholder en tilsvarende bestemmelse, heller ikke i den udgave af direktivet, som er kodificeret ved direktiv 2006/12.

89 På grundlag af de anførte betragtninger skal det tredje spørgsmål derfor besvares med, at ved anvendelsen af artikel 15 i direktiv 75/442 på udledning af olieprodukter i havet ved uheld, som har forårsaget en forurening af en medlemsstats kyster, gælder følgende:

— Den nationale domstol kan anse sælgeren af disse olieprodukter og befragteren af det skib, der transporterer dem, for at være den, der har frembragt det nævnte affald, i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra b), i direktiv 75/442, og dermed for at være »tidligere indehaver« ved anvendelsen af direktivets artikel 15, andet led, første del, såfremt den nationale domstol på grundlag af sagens omstændigheder — som det alene tilkommer denne at vurdere — når frem til den konklusion, at denne sælger/befragter har medvirket til risikoen for, at der opstod den forurening, som indtraf på grund af skibsforliset, navnlig såfremt han har undladt at træffe foranstaltninger til at forebygge en sådan hændelse, såsom foranstaltninger vedrørende valg af skib.

— Hvis det viser sig, at de omkostninger, som er forbundet med bortskaffelsen af affald, der er frembragt ved, at olieprodukter er udledt i havet ved et uheld, ikke overtages af FIPOL eller ikke kan overtages af den, fordi det maksimale erstatningsbeløb for det pågældende skadestilfælde er overskredet, og hvis det ifølge en medlemsstats nationale ret, herunder den ret, der gælder som følge af internationale konventioner, på grund af de fastsatte ansvarsbegrænsninger og/eller ansvarsfritagelser er udelukket, at disse omkostninger afholdes af ejeren og/eller befragteren af skibet, selv om disse må anses for »indehavere« af affaldet i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442, skal national ret for at sikre en gennemførelse af direktivet, der er i overensstemmelse med dettes artikel 15, være således udformet, at det kan pålægges producenten af det produkt, som det frembragte affald hidrører fra, at bære disse omkostninger. I overensstemmelse med princippet om, at forureneren betaler, kan producenten imidlertid kun forpligtes til at bære disse omkostninger, såfremt han ved sin virksomhed har medvirket til risikoen for, at der opstod den forurening, som er forvoldt på grund af skibets forlis.

Sagens omkostninger

90 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

1) Et stof som det i hovedsagen omhandlede, dvs. fuelolie, der sælges som brændstof, udgør ikke affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i Rådets direktiv 75/442/EØF af 15. juli 1975 om affald, som ændret ved Kommissionens beslutning 96/350/EF af 24. maj 1996, når det udnyttes eller sælges på økonomisk fordelagtig måde og faktisk kan anvendes som brændstof, uden at en forudgående forarbejdning er nødvendig.

2) Olieprodukter, som udledes i havet ved et uheld på grund af et skibs forlis, og som blandes med vand og sedimenter og flyder med strømmen langs en medlemsstats kyst, indtil de bliver skyllet i land på denne, udgør affald i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra a), i direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350, når de ikke længere kan udnyttes eller sælges uden forudgående forarbejdning.

3) Ved anvendelsen af artikel 15 i direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350, på udledning af olieprodukter i havet ved uheld, som har forårsaget en forurening af en medlemsstats kyster, gælder følgende:

— Den nationale domstol kan anse sælgeren af disse olieprodukter og befragteren af det skib, der transporterer dem, for at være den, der har frembragt det nævnte affald, i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra b), i direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350, og dermed for at være »tidligere indehaver« ved anvendelsen af direktivets artikel 15, andet led, første del, såfremt den nationale domstol på grundlag af sagens omstændigheder — som det alene tilkommer denne at vurdere — når frem til den konklusion, at denne sælger/befragter har medvirket til risikoen for, at der opstod den forurening, som indtraf på grund af skibsforliset, navnlig såfremt han har undladt at træffe foranstaltninger til at forebygge en sådan hændelse, såsom foranstaltninger vedrørende valg af skib.

— **Hvis det viser sig, at de omkostninger, som er forbundet med bortskaffelsen af affald, der er frembragt ved, at olieprodukter er udledt i havet ved et uheld, ikke overtages af den internationale fond for erstatning af skader ved olieforurening eller ikke kan overtages af den, fordi det maksimale erstatningsbeløb for det pågældende skadestilfælde er overskredet, og hvis det ifølge en medlemsstats nationale ret, herunder den ret, der gælder som følge af internationale konventioner, på grund af de fastsatte ansvarsbegrænsninger og/eller ansvarsfritagelser er udelukket, at disse omkostninger afholdes af ejeren og/eller befragteren af skibet, selv om disse må anses for »indehavere« af affaldet i den forstand, hvori dette udtryk er anvendt i artikel 1, litra c), i direktiv 75/442, som ændret ved beslutning 96/350, skal national ret for at sikre en gennemførelse af direktivet, der er i overensstemmelse med dettes artikel 15, være således udformet, at det kan pålægges producenten af det produkt, som det frembragte affald hidrører fra, at bære disse omkostninger. I overensstemmelse med princippet om, at forureneren betaler, kan producenten imidlertid kun forpligtes til at bære disse omkostninger, såfremt han ved sin virksomhed har medvirket til risikoen for, at der opstod den forurening, som er forvoldt på grund af skibets forlis.**

Underskrifter